

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра корекційної педагогіки та інклюзії

ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з навчальної дисципліни
«Соціальний супровід сім'ї»
для студентів
напряму підготовки 6.010106 «Соціальна педагогіка»

Укладач: **М. Верхоляк**,
асистент кафедри корекційної
педагогіки та інклюзії

Завідувач кафедри
корекційної педагогіки
та інклюзії

_____ **проф. Островська К.О.**

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СІМ'Я ЯК СОЦІАЛЬНИЙ ФЕНОМЕН. ТЕХНОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Тема 1. СІМ'Я – ПРОВІДНИЙ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

1. Опрацюйте Державну програму підтримки сім'ї на період до 2010 року, затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 19 лютого 2007 р. №244. Підготуйте короткий реферативний огляд цього документу.

2. Опрацюйте глави 1-3 Сімейного кодексу України та підготуйте міні-доповідь на тему «Поняття про шлюб та сім'ю» за планом:

- Хто є учасниками сімейних відносин, які регулює Сімейний кодекс України?
- Чи мають учасники сімейних відносин якісь привілеї залежно від статі, соціального походження, матеріального стану тощо?
- Хто з учасників сімейних відносин має право на безпосереднє звернення до суду за захистом свого права або інтересу?
- На сімейні відносинами між якими родичами дія Сімейного кодексу України не поширюється?
- Як Сімейний кодекс України визначає поняття «сім'я»?
- Хто має право на створення сім'ї?
- Хто має право на проживання в сім'ї?
- Чи може особа бути примусово ізольована від сім'ї?
- Як Сімейний кодекс України визначає поняття «шлюб»?
- Хто має право на шлюб?
- Які особи не можуть бути між собою у шлюбі?

3. Опрацюйте глави 13-16 Сімейного кодексу України та Закон України «Про охорону дитинства» і підготуйте міні-доповідь на тему «Права, обов'язки та відповідальність батьків за виховання та розвиток дитини».

4. Опрацюйте Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю». Підготуйте міні-доповідь на тему «Основні принципи здійснення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю»; доповідь проілюструйте власними прикладами.

5. Опрацюйте книгу: Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: навч.-метод. посіб. / За ред. К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної, І. І. Цушка. – Харків: ФОП «Чальцев», 2008. – 384 с. Підготуйте міні-доповідь на тему «Наукові підходи до соціально-педагогічної роботи з сім'єю». Доповідь проілюструйте власним прикладами.

Тема 2. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ І БАЗОВІ ПОНЯТТЯ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ

Мета: засвоїти базові категорії і поняття курсу, опанувати теоретичні засади соціального супроводу сім'ї, сприяти усвідомленню студентами важливості означеної форми роботи.

Професійна спрямованість: визначається концептуальними підходами до роботи з сім'єю, комплексним характером допомоги.

План

1. Сутність соціального супроводу як виду соціальної роботи.
2. Визначення термінів «складні життєві обставини» та «проблемна сім'я».
3. Особи та сім'ї, які є об'єктами соціального супроводу. Категорії клієнтів центрів соціальних служб, які потребують комплексної соціальної допомоги.
4. Суб'єкти соціального супроводу сім'ї.
5. Завдання соціального супроводу щодо сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.
6. Законодавче забезпечення соціального захисту сімей. Нормативно-правові акти, що визначають механізми соціального супроводу різних типів сімей.

Опорні поняття: соціальний супровід, складні життєві обставини, соціальний супровід сім'ї, об'єкти та суб'єкти соціального супроводу.

Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України (№1965 від 09.09.2005 р.) // Соціальна робота в Україні: [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверєвої, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. – К.: ДЦССМ, 2004. – С. 250-253.
4. Зверєва І. Д. Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підруч.] / І. Д. Зверєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Капська А. Й. Соціальна робота: [навч. посіб.] / А. Й. Капська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
6. Капська А. Й. Технології соціальної роботи / А. Й. Капська. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 352 с.
7. Лохвицька Л. В. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
8. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
9. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: [навч. посіб.]. – К.: ДЦССМ, 2002. – 132 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану.
2. Знати визначення основних понять.
3. Під час роботи в малих групах виробити критерії благополуччя/неблагополуччя сімей, напрацювання представити для всієї групи.
4. Здійснити аналіз публікацій періодичних видань щодо сучасних проблем української сім'ї.

Поточні контрольні питання

1. Які проблеми сучасної сім'ї викликані впливом соціуму, а які – внутрішньосімейними стосунками?
2. Чи всі сім'ї в Україні потребують соціального захисту? Обґрунтувати відповідь.
3. Чи повинна держава втручатися у сімейну сферу? Чи не порушуються певні права членів сім'ї при здійсненні соціального супроводу? Обґрунтувати відповідь.
4. Які нормативно-правові акти регулюють питання соціального супроводу різних типів сімей?

Тема 3. АЛГОРИТМ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СІМ'Ї

Мета: вивчити послідовність реалізації етапів соціального супроводу сім'ї, проаналізувати стратегії поведінки соціального працівника під час соціального супроводу, опанувати методичні аспекти надання означеного типу допомоги.

Професійна спрямованість: визначається прикладним характером знань і навичок, отриманих під час вивчення теми, у зв'язку з їх апробацією під час практики і волонтерської діяльності.

План

1. Принципи та етичні норми соціального супроводу сім'ї.
2. Мета та завдання соціального супроводу сім'ї.
3. Етапи соціального супроводу сім'ї.
4. Особливості стратегії соціального працівника на етапі реалізації соціального супроводу.
5. Документальне оформлення соціального супроводу сім'ї.
6. Види послуг, що надаються членам сім'ї під час соціального супроводу.
7. Методичні аспекти соціального супроводу сім'ї.
8. Завершення соціального супроводу.
9. Проміжний та підсумковий моніторинг соціального супроводу сім'ї.
10. Критерії ефективності соціального супроводу сім'ї

Опорні поняття: етапи соціального супроводу сім'ї, соціальне інспектування, проміжний та підсумковий моніторинг, критерій, критерій ефективності діяльності, види соціальних послуг.

Рекомендована література

1. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Етичний кодекс спеціалістів із соціальної роботи (соціальних працівників і соціальних педагогів) України (№1965 від 09.09.2005 р.) // Соціальна робота в Україні: [навч. посіб.] / за ред. І. Д. Зверєвої, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко. – К.: ДЦССМ, 2004. – С. 250-253.
4. Зверєва І. Д. Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підруч.] / І. Д. Зверєва. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Капська А. Й. Соціальна робота: [навч. посіб.] / А. Й. Капська. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
6. Капська А. Й. Технології соціальної роботи / А. Й. Капська. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 352 с.
7. Лохвицька Л. В. Короткий термінологічний словник із соціальної педагогіки, соціальної роботи / уклад. Л. В. Лохвицька, І. І. Доброскок. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 144 с.
8. Овчарова Р. В. Справочная книга социального педагога / Р. В. Овчарова. – М.: ТЦ Сфера, 2004. – 480 с.
9. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: [навч. посіб.]. – К.: ДЦССМ, 2002. – 132 с.
10. Луков В. А. Социальное проектирование: [учеб. пособ.] / В. А. Луков. – [6-е изд., испр.]. – М.: Флинта, 2006. – 240 с.
11. Москалюк О. І. Формування професійної спрямованості у майбутніх соціальних педагогів: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. І. Москалюк. – Кіровоград, 2007. – 22 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану.
2. Знати визначення основних понять.
3. Під час роботи в малих групах виробити алгоритм реалізації соціального супроводу сім'ї, презентувати для всієї групи, обговорити та дійти згоди щодо уніфікованого варіанта.
4. Розробити методичну пам'ятку соціальному працівнику щодо роботи з сім'єю під час соціального супроводу.

Поточні контрольні питання

1. Охарактеризувати сильні та слабкі сторони роботи мультидисциплінарної команди під час соціального супроводу сім'ї.
2. Визначити кластери (групи) проблем, які можуть стати на заваді ефективному соціальному супроводу сім'ї.
3. Запропонуйте власний критерій ефективності соціального супроводу сім'ї та обґрунтуйте його доцільність.

Тема 4. СОЦІАЛЬНИЙ СУПРОВІД ПРИЙОМНИХ СІМЕЙ ТА ДИТЯЧИХ БУДИНКІВ СІМЕЙНОГО ТИПУ

Мета: зрозуміти специфіку функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, вивчити етапи соціального супроводу означених типів сімей.

Професійна спрямованість: визначається актуальністю означеної теми для підготовки та подальшої професійної діяльності майбутніх фахівців.

План

1. Особливості функціонування прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.
2. Мета і завдання соціального супроводу прийомної сім'ї та дитячого будинку сімейного типу.
3. Порядок здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
4. Етапи соціального супроводу прийомних сімей, ДБСТ.
5. Ролі та функції соціального працівника під час здійснення соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.
6. Планування соціального супроводу.
7. Реалізація соціального супроводу прийомної сім'ї, ДБСТ.
8. Міжгалузєва взаємодія спеціалістів у процесі здійснення соціального супроводу.
9. Оцінка результатів соціального супроводу (поточне, щорічне). Критерії успішності соціального супроводу.
10. Планування виходу дитини із сім'ї. Завершення соціального супроводу.

Опорні поняття: прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, соціальний супровід прийомних сімей, соціальні послуги, соціальний досвід, соціальне інспектування.

Рекомендована література

1. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу: [навч.-метод. комплекс] / автори-упорядники Г. М. Лактіонова, Ж. В. Петрович, А. В. Калініна. – К.: Науковий світ, 2006. – 270 с.
2. Ситняківська С. М. Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics): [навч.-метод. посіб.] / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
3. Словарь-справочник по социальной работе / [под ред. д-ра ист. наук, проф. Е. И. Холостовой]. – М.: Юрист, 2000. – 424 с.
4. Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підруч. для студ. ВНЗ] / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.]; за ред. І. Д. Звереві. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
6. Максименко С. Д. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: тендерні аспекти: [навч. посіб. для студ. ВНЗ та слухачів інт. післядипл. освіти] / С. Д. Максименко, Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова. – К.: Міленіум, 2004. – 264 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану.
2. Знати визначення основних понять.
3. Розробити буклет, представивши в ньому основні положення теми.

Поточні контрольні питання

1. Чи може створити прийомну сім'ю окрема особа, яка не перебуває у шлюбі?
2. У чому полягають відмінності між прийомною сім'єю та ДБСТ?
3. Які органи ухвалюють рішення щодо утворення прийомної сім'ї?
4. Які органи здійснюють контроль за умовами проживання вихованців?

Тема 5. ТЕХНОЛОГІЯ СТВОРЕННЯ ПРИЙОМНИХ СІМЕЙ ТА ДБСТ

План

1. Залучення кандидатів у прийомні батьки.
2. Взаємодобір дітей та батьків для створення прийомної сім'ї та ДБСТ.
3. Порядок схвалення кандидатів у прийомні батьки.
4. Юридичне оформлення статусу сім'ї та її фінансово-матеріальне забезпечення.
5. Влаштування дітей у прийомну сім'ю/ДБСТ.
6. Підтримка прийомної сім'ї.
7. Моніторинг опіки дітей у прийомних сім'ях.
8. Форми соціальної роботи з прийомними сім'ями.

Опорні поняття: батьки-вихователі, прийомні батьки, оцінка потреб дітей, опіка, піклування, моніторинг.

Рекомендована література

1. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу: [навч.-метод. комплекс] / автори-упорядники Г. М. Лактіонова, Ж. В. Петрочко, А. В. Калініна. – К.: Науковий світ, 2006. – 270 с.
2. Ситняківська С. М. Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics): [навч.-метод. посіб.] / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
3. Словарь-справочник по социальной работе / [под ред. д-ра ист. наук, проф. Е. И. Холостовой]. – М.: Юрист, 2000. – 424 с.
4. Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підруч. для студ. ВНЗ] / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.]; за ред. І. Д. Звереві. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / за ред. Т. В. Семігіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
6. Максименко С. Д. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: тендерні аспекти: [навч. посіб. для студ. ВНЗ та слухачів інт. післядипл. освіти] / С. Д. Максименко, Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова. – К.: Міленіум, 2004. – 264 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану.
2. Знати визначення основних понять.
3. Провести інтерактивні вправи на закріплення теоретичних положень теми.
4. Опрацювати законодавство, що регулює питання соціального супроводу прийомних сімей та ДБСТ.

Поточні контрольні питання

1. Хто не може бути прийомними батьками?
2. Перерахуйте обов'язки прийомних батьків.
3. У яких випадках діти продовжують виховуватись у ДБСТ навіть після досягнення 18-річного віку?
4. У якому випадку припиняється дія угоди про організацію діяльності ДБСТ?

Тема 6. ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї ТА ДБСТ

План

1. Особливості візиту соціального працівника в сім'ю
2. Характеристика дитячо-батьківських стосунків у прийомних сім'ях та ДБСТ.
3. Типові помилки прийомних батьків/батьків-вихователів у вихованні дітей.
4. Шляхи успішної соціалізації прийомної дитини/дитини-вихованця.
5. Механізми підтримки стосунків дитини з біологічною сім'єю.
6. Створення умов для підвищення виховного потенціалу прийомної сім'ї та ДБСТ.

Опорні поняття: прийомна дитина, дитина-вихованець, дитячо-батьківські стосунки, виховний потенціал, успішна соціалізація.

Рекомендована література

1. Створення та соціальний супровід прийомних сімей і дитячих будинків сімейного типу: [навч.-метод. комплекс] / автори-упорядники Г. М. Лактіонова, Ж. В. Петрочко, А. В. Калініна. – К.: Науковий світ, 2006. – 270 с.
2. Ситняківська С. М. Актуальні проблеми соціальної педагогіки (Topical Issues of Social Pedagogics): [навч.-метод. посіб.] / С. М. Ситняківська, Н. А. Сейко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 165 с.
3. Словарь-справочник по социальной работе / [под ред. д-ра ист. наук, проф. Е. И. Холостовой]. – М.: Юрист, 2000. – 424 с.
4. Соціальна педагогіка: теорія і технології: [підруч. для студ. ВНЗ] / [Т. Ф. Алексеєнко, Т. П. Басюк, О. В. Безпалько та ін.]; за ред. І. Д. Звереві. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 316 с.
5. Вступ до соціальної роботи: [навч. посіб. для студ. ВНЗ] / за ред. Т. В. Се-

- мигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 304 с.
6. Максименко С. Д. Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: тендерні аспекти: [навч. посіб. для студ. ВНЗ та слухачів інт. післядипл. освіти] / С. Д. Максименко, Л. М. Карамушка, Т. В. Зайчикова. – К.: Міленіум, 2004. – 264 с.

Завдання для виконання

1. Опрацювати тему відповідно до плану.
2. Знати визначення основних понять.
3. У формі рольової гри відпрацювати ситуацію візиту соціального працівника в сім'ю.
4. Створити «методичну скарбничку», зокрема підібрати методичний інструментарій для підвищення виховного потенціалу у прийомних сім'ях та ДБСТ.

Поточні контрольні питання

1. Які можна назвати вектори дитячо-батьківських стосунків у прийомних сім'ях та ДБСТ?
2. Які існують стратегії подолання конфліктних ситуацій у стосунках між членами означених сімей?
3. Які тези можна використати у бесіді з прийомними батьками щодо адаптації прийомної дитини у сім'ї?